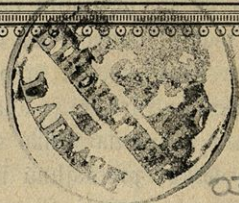

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

DS 46 896

COBISS 0

V nedeljo dne 17. oktobra je bila cerkev sv. Jakopa slovesno posvečena. Po liturgiških pravilih je to potrebno, ker je bila cerkev znotraj vsa okrušena, tù in tam prezidavana, na novo ometana in vsa z nova okrašena. Ozrimo se o tej priliki v njeno zgodovino prejšnjih stoletij ter si jo končno ogledjmo v sedanji obliki.

I.

Kolikor (zdaj) vemo iz zgodovinskih zapisnikov,*) ne more se natanko določiti, kedaj je bila na tem kraju zidana cerkev sv. Jakopa. Poročila segajo blizu 500 let nazaj v preteklost. Kot zanesljivo nam pripoveduje „Valvazor“ (VIII. B. str. 703 . . . pa XI. 689 . . .), da je bil pri tej cerkvi cesarski špital, in l. 1494 so cerkev in samostan prejeli redovniki Avguštinci, ki so se v turških bojih morali iz svojega porušenega samostana pred špitalskimi vrati izseliti. Prvotna cerkev je bila majhna, zato je l. 1513 škof

*) Po črticah, sestavljenih za stoletnico 1885, gl. „Dan.“ št. 45 in 46.

Krištof Ravbar za novo postavil temeljni kamen. Dobrih 100 let so jo imeli Avguštinci v lasti.

L. 1596 pa so jo dobili oo. Jezuitje, ktere je bil poklical tedanji nadvojvoda in pozneji cesar Ferdinand II. na Kranjsko, da bi posebno nasproti delovali krivi veri Lutrovi, ki je bila tudi na Kranjskem in v Ljubljani napravila veliko zmešnjav. A ker je bila tedanja cerkev premajhna in pretemna, sklenili so popolnoma novo zidati. Slavni škof Tomaž Hren (šentjakopski rojak iz Hrenove ulice) blagoslovi temeljni kamen l. 1613 dne 1. maja, in čez dobri dve leti 1615 jo posveti z velikimi slovesnostmi med vdeleževanjem celega mesta. K zidanju so deželni stanovi pripomogli v začetku koj z 2000 gld. in še pozneje z odpustom davkov oo. Jezuitom.

K tej cerkvi se je prizidala l. 1669 Frančiškova kapela po obljubi deželnih stanov v zahvalo za odvrnenje kuge, ki je v tistih letih ljudi zelo pobirala. 5500 gld. so v to svrho darovali deželni stanovi. Dne 3. avgusta 1670 je bila posvečena po knezoškofu grofu Jožefu Rabatti. L. 1709 so ji dobrotniki darovali prelep marmornasti altar.

Oo. Jezuitje so tedaj oskrbovali tù vso službo Božjo, pa vodili tudi vse katoliške šole. Zraven cerkve proti Virantu je bil njih kolegij, v bližnjih hišah so imeli svoja vzgojevališča (seminare) in v sedanji reduti pa gimnazij sozidan 1657. l. In res se je po prizadevanji škofa Hrena, po marljivem pastirovanji oo. Jezuitov in drugih duhovnov, po dobrem šolanji v pravem krščanskem duhu lutrovstvo zgubljevalo,

meščani so se zopet vrnili v naročje edinozveličavne matere Cerkve in večina odpadencev po deželi se je odpovedala krivi veri.

Šentjakopski oddelek mesta so večkrat obiskale razne velike nesreče, potresi, kužne bolezni in požari. Tako je razsajal 19. septembra 1660 strašen požar v sedanjih Florijanskih ulicah, ki je veliko hiš upepelil, pa je bila nevarnost še toliko večja, ker se je bilo bati za smodnišnico na Gradu, na katero so že padali ognjeni žarki, in bi bilo, da se vname, veliko mesta pokončanega.

V tej največi sili so se ljudje zaobljubili patronu zoper ogenj, sv. Florijanu, sozidati cerkvico, kar se je po dovoljenji tedanjega škofa Jož. grofa Rabatte in mestnega magistrata tudi zvršilo, in cerkev sv. Florijana stoji še dandanes.

Dne 31. julija 1767. l. krog polnoči je nastal velik ogenj, ki je v Hrenovih in Rožnih ulicah krog 60 hiš upepelil. In kmalu potem, 9. septembra, je zopet krog jezuitovskih hiš razsajal ogenj, ter pokončal 72 hiš.

Kako so naši spredniki častili B. D. M. brez madeža spočeto, spričali so po spominku, ki so ga postavili na trgu ravno nasproti velikim vratom te cerkve. Že l. 1664 so deželni stanovi sklenili na priporočbo cesarja Leopolda, da se bo obhajal praznik brezmadežnega Spočetja B. M. D. za vse čase naprej, in v poveličanje tega prepričanja hočejo postaviti tudi Marijin spominek. Valvazor je naredil zanj obris, in kip Marijin je vlil zvonar Krištof Schlags

v svoji livarni pred Karlovskimi vrati. L. 1682 je bilo Marijino znamenje zgotovljeno.

Ker je bil proti koncu 17. stoletja potres cerkev zeló poškodoval, so jo oo. Jezuitje lepo prenovili in popravili l. 1701 v tej obliki, kakoršna je še dandanes, to nam potrjuje tudi napis nad velikimi vrati: Magno Deo et sancto Iacobo. To se je zgodilo za rektorja o. Rudolfa pl. Löwenberga.

Oo. Jezuitje so s pomočjo mnogih dobrotnikov cerkev polagoma zalšali in z altarji oskrbljevali. Sedanji marmornati altarji, ki jih po pravici občudujemo kot mojstersko delo, so večinoma iz 18. stoletja (večina od 1710 do 1730). Veliki altar je narejen l. 1732 po slavnem umetniku Francu Robba-tu za 3520 gld. tedanje veljave.

Ali krivi duh, ki se je takrat širil po Evropi, posebno iz Francoskega, tudi v Avstriji ni ostal brez upliva. Brezverci so se najbolj zaganjali v red oo. Jezuitov, ker so bili oni največja zaslomba katoliške vere in državljanskega reda. Nesrečne politiške razmere so nanesele tako, da je papež Klemen XIV. z bulo 21. julija 1773. l. razpustil red oo. Jezuitov. Tudi v Avstriji so bili Jezuitje razpuščeni. Tako so morali tudi oo. Ljubljanskega kolegija zapustiti to cerkev, kjer so blagonosno delovali 177 let.

Leto potem, 28. junija 1774, zadene to cerkev velika nesreča. Popoldan pred sv. Petra praznikom nastane grozen požar, ki upepeli v Krakovem 51 in krog sv. Jakopa 58 hiš. Poprejšnji kolegij in cerkev z obema zvonikoma pogori, zvonovi se stopé

v pekočem plamenu. Tako ostanejo gole stene cerkvene kot žalostna podrtija skoro leto in dan, in še le po dreganji tedanjega deželnega glavarja Jožefa grofa Auersperga dobe streho za silo.

Prelepe presne slikarije, s katerimi je bila prej ozalšana vsa cerkev, *) so bile po dimu tako zaka-jene in poškodovane, da jih ni bilo moči popraviti. (Mittheilg. 58. p. 69.) Zato je bila vsa cerkev le pobe-ljena, edino freska pri velikem altarji se je popravila in ostala do l. 1868, ko je slikar † Wolf sedanjo izgotovil.

Za oskrbovanje te cerkve sta bila izvoljena dva cerkvena ključarja: Janez Adam Fantom pa Ignacij Friedl; duhovno vodstvo je bilo izročeno ex-jezuitu o. Antonu Wolfu; tako je postala tù kapelanija (stolne fare sv. Nikolaja), ktero so 10 let oskrbovali ex-jezuitje.

Tako je bilo pred sto leti. Cerkev sv. Jakopa je kot samostanska imela zmiraj svoje predpravice in redno službo Božjo; a ta oddelek mesta spadal je ves čas k stolni fari sv. Nikolaja, kar nazaj segajo spominska poročila. Stolni kanonik-župnik je imel tedaj duhovno oblast čez vse notranje mesto, pred-mestja pa so spadala drugam. Tako so stolni župniki oskrbovali vedno cerkev sv. Florijana.

Za cesarja Jožefa II. so se godile, kakor je znano, velike premembe v državljanskem in cerkve-

*) Pri ostrgavanji zidu na pevskem koru našli so na obeh straneh velikega okna ostanke slik, ena je predstavljala angelja-varuha, druga nadangelja Mihaela. Tudi na svodu pokazala se je tu in tam slikarija.

nem obziru, če tudi ne sploh v pravo srečo države, a gotovo v škodo sv. cerkve.

L. 1784 je potoval cesar sam na Laško in pri povratku iz Rima ostal je nekaj časa tudi v Ljubljani. Dne 21. marca obiskal je tudi cerkev sv. Jakopa, ter jo odločil v bodoče za posebno farno cerkev.

Da se je vkljub mnogim oviram tù ustanovila mestna fara in se zeló poškodovana in drugih svojih dragocenosti oropana cerkev s potrebnimi paramenti preskrbela, ima posebne zasluge cerkveni ključar Ignac Friedl. Po povelji cesarja Jožefa II. in s porazumljenjem duhovske gosposke naj bi faro oskrbovali 1 župnik in 4 kaplani. Dne 5. junija 1785 so bili tù nastavljeni mestni župnik s tremi kaplani; in tako je lani minulo ravno 100 let, odkar se pri tej cerkvi nahaja samostojna župnija.

Od tedaj je imela fara 5 župnikov, sedanji je šesti v vrsti. Prvi je bil Jan. Nep. Kristijan od 5. junija 1785 do 12. septembra 1796. Drugi, Jožef Pinhak, ob enem častni kanonik, 1796 do 1810 v dôbi francoske vlade na Kranjskem, kakor deloma tudi naslednji. Tretji, Janez Pohlin od 1810 do 1850, toraj skozi 40 let. Četrty, Franc Hrovat od 1850 do 1867. Peti, Gustav Koestl od 1867 do 1880, in šesti Jan. Nep. Rozman od l. 1881. O vseh ranjkih župnikih se bere, da so bili dobri in goreči duhovni pastirji, ki so zeló skrbeli za olepšavo te farne cerkve. Že za prvega župnika našli sta se dve veliki dobrotnici, Rozalija Kariš pa Marija Rosenkranz, ki sta vsaka po 1000 gld. darovali za novi veliki zvon

(krog 26 centov težak), ker so se bili v požaru zvonovi stopili. Nadškof Mihael baron Brigido ga je 12. junija 1788 posvetil in s tem prvo škofovo opravilo v Ljubljani izvršil. Po potrebah so župniki s pomočjo blagih dobrotnikov cerkev zališali in preskrbljevali z raznimi paramenti.

Duhovnih pomočnikov se v preteklih 100 letih šteje 73. Med njimi je bil marsikteri bistra glavica in zaslužen pisatelj. Imenujem naj le slavnega Valentina Vodnika, znanega pesnika slovenskega, ki je bil tù od l. 1796—1798, kateri je s svojimi pesnimi, ki se še zdaj prepevajo, zdramil zanikrne Slovence, katerih mnogo se jih je že sramovalo svojega slovenskega jezika. Nov duh je prešinil ob Napoleonovem času po Vodniku tudi Ljubljance in od takrat vidoma napreduje Slovenstvo.

V tem stoletji je omeniti, da je bilo znamenje Marijino l. 1844 zaradi nevarnosti izpred cerkve odnešeno; Marijin kip se je hranil v kapelici sv. Križa ob steni, ter je čakal zopetnega postavljenja. Po velikem trudu je bilo s pomočjo mnogih dobrotnikov s fare, mesta in od drugod za † župnika Koestelna o malem Šmarnu l. 1870 zopet postavljeno na sedanjem mestu. Stroški so znašali krog 17.000 gld.

Dokaj poprav in ozalšav je izvršil † župnik G. Koestl v dôbi svojega trinajstletnega pastirovanja.

A korenito prenovljenje in popravljanje farne cerkve sv. Jakopa čakalo je na sedanjega župnika Janeza Nepomuka Rozmana.

II.

Vsak prijatelj umetnosti se je z veseljem pomudil v tej cerkvi ter občudoval mojstersko izdelane altarje iz mnogobojnega marmorja. Med drugimi veščaki jo dr. Ilg v Dunajskih izvestjih o stavbinskih spominkih kar naravnost imenuje „pravi muzej raznega marmorja“. A tej dragocenosti ni odgovarjala ni druga znotranjost ni zunanost. Vsak je čutil to golost, praznoto, to zgolj navadno pobeljenje brez primerne okrasbe.

To veliko nalogo srečno izvršiti je previdnost božja odločila sedanjega župnika. Ko je bil dné 6. februvarja 1881 slovesno umeščen, bral se je pri vhodu pred cerkvenimi vrati sledeči pomenljivi napis:

Srčno stopi, župnik blagi,
V novo službo in oblast:
V blagor sebi, čedi dragi,
Večnemu Bogu na čast!

Njegovo dosedanje delovanje kaže, da je razumel takratni pozdrav. Zaupaje na božjo pomoč lotil se je leta 1883, ko se je stolno mesto Ljubljansko v obče pripravljalo, ljubljenege svojega vladarja Nj. Veličanstvo cesarja Fran Josipa I. dostojno sprejeti, naj prej zunanjega olepšavanja.

Krog velike noči se je prenavljanje pričelo. Zidarska dela je vodil stavbinski mojster France Faleschini, ki je po svojih načrtih zunanji obliki cerkve tako na pročelji kakor ob strani in na stolpih vdihnil več življenja. Prej je bilo zidovje vse samo gladko; a zdaj so se uložili kamniti podstavki

(postamenti) krog cerkve, nad njimi naredila se razna polja po razliki nadstropij pri stolpih, razvrstile so se lizene med stranskimi okni in na pročelji, izpeljali so se tu in podstrešjem lični zidei z zobčastimi olepšavami.

Delo naj bi se dokončalo do prihoda cesarjevega, kar se pa ni dalo popolnoma izvršiti, ker je primanjkovalo delavcev, ki so imeli obilo posla po vsem mestu, saj je skoro vsak gospodar dal svojo hišo posnažiti in prebeliti.

Vsa stran proti trgu je bila vender srečno dogotovljena začetkom julija meseca, tako, da so se odri lahko odstranili. Druga stran proti hišam s kapelo sv. Frančiška se je pa pozneje kar navadno pobelila. Zunanje lice je namreč pobeljeno tako, da je natorna prstena barva že ometu primešana, in ko se je vse zidovje opraskalo, se je zid na novo s tem barvanim ometom izlikal, kar je bolj trpežno, pa tudi veliko dražje, kakor navadno površno beljenje.

V razliko od drugih cerkev — stolne, frančiškanske, trnovske, šentpeterske — ki so bile tedaj tudi obnovljene, izvolila se je za šentjakopsko blede-zelenkasta barva (erbsengrün) s svitlejšimi lizenami in drugimi vzbokanimi zalšavami.

Ko se je od zunaj tako marljivo popravljalo, izgotovil je tudi za na kor znani mojster Fr. Goršič skoro čisto nove orglje, in mizarski mojster L. Vidmajer je postavil v cerkev nove klopi iz trdega hrastovega lesa.

Tolike poprave stale so tudi obilo novcev; a čast Bogu, dobrotni darovi so tudi zmirom dohajali. Vseh

znanih dobrotnikov šteló se je 252, a mnogo je takih, katerih imena so zapisana samo v bukvah življenja.

Na jesen l. 1883 je bila cerkev od zunaj dogotovljena v sedanji obliki, ki na gledalca napravi kaj prijeten utis.

Preden spregovorimo o znotranjem obnovljenji, naj pristavimo tù posnetek popisa te znamenite cerkve, kakor ga je priobčil že zgoraj imenovani g. dr. A. Ilg.

Ta veščak namreč piše v svojem sestavku: „Kunstnotizen aus Laibach“ med drugim sledeče:

... „Po svojem dragocenem marmornem bogastvu odlična stavba je Sv. Jakop. Kakor se cerkev dandanašnji kaže, je ona lepa stavba z dvema stolpoma v slogu zrele (godne) italijanske renésanse, od Jezuitov 1613—1615 na mestu stare avguštinske bolnišnične cerkve postavljena, 1669 z eno kapelo povečana in vsled potresa 1701 prenovljena. Nekdanjo fresco-slikarijo je 1774 razdejal ogenj, zato je bila pobeljena, izvzemši oddelka krog velicega altarja. V okviru pisanih sten je moral ta dragoceni marmor altarjev dajati čarovito bogat pogled. V skulpturah velikega iz marmorja narejenega altarja se nam kaže znamenit umetnik, o čegar življenji pa ni dosti znano, Francesco Robba. Rakvi podobna menza nosi lično sestavljen tabernakelj s stebriči iz rujavega marmorja, z arhivoltami in s potegneno kupljo, vsi deli s pisanim marmorjem vloženi. Najnežniši kinč so pa kipi angeljčkov in na koncéh (altarne) mize dva velika klečeča kerubina.

Oni na desni je posebne lepote, kako roke na prsa pritiska ter globoko zamišljen z deviško bojazljivostjo pobesi svoj pogled; oni na levi je nekoliko živahnejši. Tabernakeljnovo streho obdaja pet „putti“, vsi svirajoč. Posebno mikaven je oni na desni spredaj, ki s sladko pobožnostjo nasluša svoje igranje na goslih, oni na levi brenka na tamburinu glavo nagibajoč; dva druga na tabernakeljnem vznožji držita rogove (Füllhörner) kot svečnike, dva klečita spodaj ob menzi, manjši so razpostavljeni krog trona v molitev vtopljeni. Ti kipi se odlikujejo z veliko mikavnostjo občutenja ter spadajo med najlepše, kar jih jaz iz tiste dôbe — delo je iz l. 1732 — poznam . . .

. . . Vsak zmed 8 stranskih altarjev je pravi biser veličastne marmorove tehnike, vsa cerkev pa pravi muzej zanjo, posebno tudi iz istega blaga obstoječa prižnica. (V primeri s cerkvijo bi utegnila biti nekoliko premajhna. Opaz. pis.) Značaj altarjev je (v glavnih potezah) s kipi svetnikov ob straneh zmirom isti . . .

. . . Na strani je cerkvi osmovoglata kapela sv. Franca Ks. 1669 prizidana. Marmorjeva obilnost presega še ono v cerkvi, oblike so pa manj plemenite, poraba raznega kamena za lep vtis je teatralična. Polja kuplje imajo najbogatejši okras štukature, ktera spominja na slog Carlon-ov. Nad altarjem je posvečenje pa letnica 1669 iz marmorja postavljena, altar je bil 1709 izgotovljen. Ta kaže veliko izvirnost. V altarni mizi, kot rakev mišljeni, leži kip svetnika kot mrliča, tabernakelj se blišči kot dra-

gotinska skrinjica najžlahtniših kamenov, iz katerih je vse narejeno, na vraticah njegovih se vidi smrt sv. Franca Ks. iz srebrne plošče vzbokneno delo, položeno na rudeč žamet (ne marmor, kakor pravi pisec), ob desni in levi so pa kipi malih angelčkov. Štirji zamorci-putti, se vé da iz črnega marmorja, služijo kot karijatide ob menzi, nad tem sta pa dva velika angelja, ki podpirata zgornji zvršitek; eden drži knjigo, drugi pa (rudeče-marmorno) srce. Arhitekturo samo iz črnega pa belega marmorja lično obrobujemo draperije iz žoltega marmorja, prav zgoraj še sedita dva angelja, med njima stoji peti. Poleg menze je postavljena na desni klečeča podoba kronane žene v naravni velikosti iz belega marmorja, na levi pa zamorca, tudi klečečega, njegovo telo, perjanica (šop) i. dr. je iz črnega, belega pa žoltega, blazini obeh klečečih iz rudečega marmorja. Vse to je silno zanimiv poskus okusa iste dôbe, čarovite lepote in tehnike, če je tudi kapricijoznost do skrajne meje izražena. — Na blazini zamorca je izklesan napis: *Jacobus Contierus Patavinvs scvlpsit*. Brž ko ne je umetnik v sorodu Domeniku Contiero-tu, ki je bil iz Padove ter je v svojem rojstnem mestu izdelal kip sv. Mateja za cerkev sv. Lucije.“ *)

*) Mittheilungen der k. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale ... von Dr. Baron v. Helfert etc. Wien 1884. X. B. III. H. p. CXVIII. sq. Aus: Kunst-Notizen aus Laibach von Dr. Albert Ilg.

III.

Stopimo zdaj v notranje svetišče, obstanimo v začetku ladije, kak pogled! Kolik razloček med prej in zdaj! Prej krasni altarji med golimi stenami, a zdaj tudi te prenovljene, okrašene.

Vže lani je naročil g. župnik načrte za obnovitev ter jih raznim veščakom izročil v presojo in blagohotne nasvete. Prvotni z zunanjo opravo somerni načrt naredil je gosp. stavbeni mojster Fr. Faleschini, ki se je poslal v odobritev v Gradec veščemu arhitektu J. Mikovicsu, kateri ondi vodi zidavo cerkve Jezusovega Srca. Zbog končne uredbe si je slednji dvakrat osebno pregledal vso cerkev ter spopolnil načrt.

Ker je bila poprej znotranjščina preveč prazna, moralo se jej je vdihniti več življenja, skrbeti za lepšave, z raznimi bojami povzdigniti živahnost — a vse slogu primerno.

Zidovi med osmerimi kapelami dobili so čisto nove lizene na kamnitih podstavkih (postamentih), ktere je iz navadnega kamna izdelal znani kamnoseški mojster Feliks Toman. Lizenino podnožje je lično sestavljeno iz vzboknenega svitka in manjših sklepajočih členkov. Lizene završujejo krasni zglavniki ali kapitelji, za ktere je kalup načrtal in izdolbel kipar in modelir Anton Mlakar. Kapitelji so korintski, ktere rada rabi tudi renésanca; za okrasek jim je ob robih drobno narezljano akantovo pero s cvetlico na sredi nad zavoji.

Nad kapiteljskimi ploščami (abaki) je krog in krog izpeljan snežnobel arhitrav, nad tem pa bogat friz, čegar okraski iz mavca vlti predstavljajo idealizovano listovje in sadje. Vdelani so na živožolto pobarvano ozadje (auf gelbem Grund), tako da se ves friz od daleč vidi kakor bi bil pozlačen.

Na to se vzdiguje v enaki črti ob vsej ladiji in presbiteriji do freske velicega altarja venčni zidec, prehod od friza do zidca posredujejo zobčasti in jajčni okraski. Presbiterij ga poprej celó imel ni, zdaj se je z nova uzidal tudi med velikimi okni, tako da je zdaj v glavnih potezah jednoličen z ladijo.

Ta zidec (gesims), na katerem so vdelane dratene vrvi, ob katerih se bo lahko držal ometalec pri snaženji, nosi glavni (podstrešni) svod, ki je pa nad stranskimi kori zopet razdeljen v trikotne ploskve (Gewölbekappen), ktere so v presbiteriji nekoliko ožje kot v ladiji. Ondi, kjer se bližata spodnja konca ploskev, je v ozalšavo vdelanih 6 karijatidnih glav, ki kakor konsle, nosijo rebra teh manjših svodov. Kjer se rebri stikati na vrhu, je udelana sklepna roža. Vsa ta štukatura, kakor tudi okviri za medaljone slik, je delo akademiškega kiparja Fr. Zajca.

Barve so srečno izbrane, kaj nježne in prijazno déjo gledalčevemu očesu. Glavna boja se vjema tudi z zunanjo in ta je blede-zelenkasta, s katero so prevlečena obstenska polja v presbiteriji in v kapelah. Lizene so belkaste, venčni zidci pa svetlo beli. Veliki svod v ladiji in presbiteriji je nekako žoltkastobele barve.

K tem bojam se lepo prilegajo in živo venkaj stopijo med lizenami in oboki stranskih kapel temnovišnjevo barvane kozice na obeh straneh obokovega, iz mavca ulitega sklepnika. Nad linami stranskih korov je polkolobar nježnorudeč, v sredi imajoč nekak medaljon z belobarvano angeljevo glavo.

Trikotne ploskve svodne kape so nebesnovišnjevaste; njih mavčno rebrovje pa bolj rumenkasto s pozlačenimi obrobki na vrhu ima sklepno rožo, kar ves sostav zeló povzdiguje. Glavni svod med temi ploskvami krasijo nježno rudeče kozice z belkastimi arabeskami.

Vsa ta mnogoličnost ob straneh tako rekoč nosi svodovo srednjo okrasbo — in to so štiri presne slike, ktere je dogotovil g. Jurij Šubic.

Tri so razvrščene na ladijinem svodu razmerno nad prej imenovanimi ploskvami ter imajo vsaka po 4·8 m. dolgosti in po 3·40 m. širokosti. Ona v presbiteriji pa je čez 6 m. dolga in čez 4 m. široka. Vse štiri slike objemajo plastični, iz sadre uliti okvirji v podobi križastega ovala, svetlosivkasto obojani ter z arabeskami poslikani, dočim je bisernik okvira pozlačen. To kakor tudi vse drugo zlatenje izvršil je ljubljanski zlatar Franc Toman.

Pri ustopu skozi velika vrata nahaja se na oboku 1. slika: Poklic sv. Jakopa med apostole. Ta prizor v življenji Kristovem popisuje nam sveti evangelist Matej v 4. pogl. 18—22 v. ali Marko v 1. pogl. 16—20 v. To se je vršilo ob bregu Gene-

zareškega jezera. Zveličar, ko je bil že v apostolstvo poklical Petra in Andreja, pride memo, ko sta Cebedejeva sina ravno izpirala mreže ter ju pozove rekoč: „Hodita za menoj!“ Zato vidimo na sliki kot glavno podobo Krista Gospoda, obrnenega proti Jakopu in Janezu. Jakop, začuvši Jezusov glas, ves prese-nečen, razprostre svoji roki Gospodu nasproti, kakor bi mu hotel s tem razodeti vso svojo udanost. Jakop je tù kaj živahen, slikar je hotel že tù izraziti njegov značaj, ker ga sv. pismo imenuje: Boanerges — gorečnik. Odzad je njegov brat Janez, v čolnu pa nji-jin oče že priletni Cebedej. Za Kristom sta v ozadji že prej pozvana Simon-Peter in Andrej.

2. slika predočuje: Izpremenjenje Kristovo na gori Tabor-ski. To epizodo pripoveduje sv. Matej v 17. pogl. Na sredi lepo razvrščene skupine plava Krist v božanskem svojem veličastvu. Obraz mu je v zmislu evangelija svetel kot solnce in oblačilo njegovo belo kot sneg. Roki ima razprostrti, kakor bi slavo prepeval svojemu Očetu ne-beškemu. Na desno in levo v svetlih oblakih sta mu Mojzes in Elija. Mojzes drži kamniti tabli s hebrejskimi črkami, pomenjajočimi deset božjih zapovedi, Elija preroško knjigo. Pod oblakom ob vznožji so razvrščeni tri ljubljenci Gospodovi: Jakop, Peter in Janez. Ta si z levico zakriva oči zbog prevelicega bleska nebeškega. Peter ves opanjen po božjem žaru ima glavo obrneno k tlom, in Jakop, tù kot glavna oseba za Kristom v ospredji, zre zamaknen Gospodu v žarno obličje.

3. slika predstavlja: Obglavljenje svetega Jakopa. To se je po legendi vršilo na Kalvariji. V sredi kleči sv. apostol z rokama na lahko k molitvi sklenenima, zamakneno zroč proti nebesom. Za njim na desno stoječ orjaški krvnik zamahuje z mečem po njegovem tilniku. Mučeniku na levo sedi v belo togo zaviti sodnik. Za tem je njegovo spremstvo, med katerim zapazimo na belci sedečega vojaka s plapolajočo zastavo. Za krvnikovo nogo leži truplo in odsekana glava sv. Jozije, ki ga je bil sv. Jakop malo prej pridobil za Krista. V levem ozadji se je nagromadilo radovedno ljudstvo, kateremu vojak zapira pot s poprečki držano sulico.

4. slika nam kaže: Proslavljanje svetega Jakopa. Tu vidimo sv. apostola že poveličanega, kako s svetniško spremenjenim milobnim obrazom gori zroč plava na svetlih oblakih v družbi angeljev, nosečih attribute njegovega mučeništva — meč, palmo, zmagoslavni venec — v nebeške višave. Spodaj pa je razpostavljena skupina romarjev, kateri se vidi v ozadji komposteljska cerkev, najslavnejša božja pot tega apostola, ki hrepeneče zre za povišanim apostolom-mučenikom, kar pač opominja i sleharnega obiskovalca te cerkve, kam naj kot zemeljski romar zaupljivo obrača svoje duhovne oči.

O freskah si tù pač sodbe ne prisvajamo; opozorim le na izjave po raznih naših listih, ki so se sploh pohvalno, nekteri celó laskavo o njih izrazili. A to, mislim, sme brez pretirave vsak reči, da v slikarju, ki je prej opisane ideje, razodete i pojasnjene

mu po g. župniku, s svojim čopičem tako plastično oživil ter ves kolorit tako prilagodil v obče bujnemu slogu te cerkve, imamo slovenskega moža, ki si resno prizadeva postati pravi umetnik. Kjerkoli torej v slovenski domovini potrebujejo slikarja za enake cerkvene podobe, smejo se brez pomisleka obrniti na sina naše gore Jurija Šubica, kteremu želimo, da bi še z mnogimi proizvodi širom po svetu proslavil domovino slovensko.

Vse svodovje je še prepasano s tremi obloki. Dve oprogi, prva nad pevskim korom in druga v apsidi nad velikim altarjem sta enako široki in ozalšani z mavčnimi arabeskami na temno-zelenkastem pasu. Srednji mejilni ali slavolok med ladijo in presvetiščem je enako okrašen, njegove in prej imenovane štuko-arabeske so se še iz prejšnjih časov ohranile skoro nepoškodovane. Ta slavolok ima proti ladijini strani ovalno rudeče obojano ploščo z napisom: *Renovatum et consecratum MDCCCLXXXVI.*

V presbiteriji pri oratorijih na desni so se line prezidale, da so zdaj vse enake velikosti in oblike; in eno polokroglo zgornje okno se je znova prebilo, da ravno velikemu altarju s trga sem daje potrebno svetlobo.

Stranske kapele so drugi cerkvi primerno po-barvane, zelenkasto in višnjevasto, le na kapelinih obokih so sivkasti rombi (z odrezanimi vogli), ki bi se bili — kakor menijo nekteri — boljše zamenili s kolobarskimi črtami, ker tako oko preveč vznemirjajo.

V zidu teh kapel so vložena nova okna, katero delo je vodil tukajšnji steklar Peregrin Kajzelj. Naročena so bila iz slavnoznane tovarne za katedralno steklo Alberta Neuhauser-ja v Inomostu na Tirolskem. To so šarenična okna (raznobarvana posebno z živahnišimi bordurami). Teh 7 manjših oken je zdaj vdelanih, ona 4 velika v presbiteriji pa že l. 1879. Prekrasno je veliko okno na koru, čegar slika nam predstavlja B. D. M. z Jezuščkom v naročji. Ko se popoldansko solnce vanj upre, razlije se čarobna svetloba po cerkvi.

Nad pragi v začetku presbiterija na evangeljski strani ravno pod i za prvim oknom je prizidana iz temnikastih skal lurdska jama ali kapelica Matere Božje, kjer se je postavil krasen njen kip, naročen v Monakovem.

Od tod nazaj se obrnimo memo altarja Matere Božje vnebovzete, dospemo čez par pragov v kapelo sv. Frančiška Ksaverskega. Zidana je v oktogonu s kúpolo ter je pravi „unicum“ stukature v naši domovini, pa brž ko ne tudi še daleč izvan nje. Te bogate vihraste stukature se prikladajo črtam stavbe in njenim členom. *) Silno mučno je bilo to delo, vse mavčne reliefe je bilo treba osnažiti, z nožkom ostrgati apno, s katerim so bili pobeljeni; kar sta spretna in vztrajna zidarja že meseca svečana pričela ter do velike noči srečno končala. Vsi okraski

*) J. Flis: Stavbinski slogi . . st. 141.

so se morali znova izlikati, in po nasvetu arhitekta Mikovicsa so se stene na lahko prevlekle z nježnimi bojami.

Tù po stenah na okrog razpostavljene stare slike iz življenja sv. čudodelnika Frančiška je lepo osnažil in popravil domači slikar J. Jebačin.

Ravno te dni se je obesil novi svetilnik v presbiteriji, ktereга je darovalo nekaj častilcev svetega Jakopa na prizadevanje g. K. Lahajnarja, ki je kot cerkveni ključar neumorno delujoč. Pasar Leopold Tratnik ga je po svojih načrtih krasno izdelal ter bogato pozlatil. Na spodnjem kolobaru ima 20, na zgornjem pa 10 sveč.

Ako še omenimo, da je ključavničar Jos. Ferjan napravil ob krstnem kamnu in pri lurdski kapelici prelepo ograjo iz kovanega železa, našteli smo bistvene poprave od znotraj v cerkvi.

A tudi zakristija se je vsa prebelila in prebarvala, posebno okusno na svodu. Dobila je večja vrata, na novo jih je iz trdega hrastovega lesa izdelal mizarški mojster L. Vidmajer. — Ta in vsa druga vrata so bila osnažena in vnovič namazana. Pleskarska dela je vodil A. Hauptman, tesarska mojster J. Jerančič, kleparska J. Stadler. — Koliko je bilo potrebnih še drugih snaženj i likanj po altarjih, korih, cerkvenih posod i svečnikov, le tisti vé, ki včasih pogleda v gibanje i pospravljanje pri tako obsežnih cerkvah.

Tako se je, hvala Bogu! brez vsake večje nesreče delo dokončalo 15. oktobra. Opozoriti nam je

še to, da so vse stroke te obnovitve izvršili skoro sami domači sinovi, večina njih udomačeni Ljubljanci, in tako se je v prvi vrsti tudi zaslužek naklonil domačinom. Razni dobrotniki tako vedô, da s svojimi darovi podpirajo marljive svoje rojake ter jih s tem spodbujajo k vstrajnemu delovanju, k večjemu napredku. Slovenski domoljubi naj se v potrebi tudi obračajo na take vrle obrtnike in umetnike.

Mestni župnik Iv. Rozman pač ni mogel lepše venčati svojega petindvajsetletnega pastirovanja v Ljubljani, kakor s to srečno obnovitvijo cerkve sv. Jakopa. Pa tudi sebi je on, ki je bil duša vsega podjetja — kakor mu je gratulant na čelu več drugih voščilcev ob petindvajsetletnici omenil — v resnici postavil „monumentum aere perennius“.

Vsem župljanom pa je taka neumorna delavnost njegova glasen klic, da ga blagohotno podpirajo posebno z milimi darovi, ker gotovo mu ogromni troški prizadevajo dokaj skrbi. A te vrstice se obračajo tudi do vseh čč. Ljubljanskih prebivalcev in drugih obiskovalcev cerkve sv. Jakopa, da prihité po svojih razmerah na pomoč.

In ti tempelj Najvišjega, ves okrašen, poln harmonije, ponosno se vzdiguj pod sinje nebó in na stoletja še pričaj potomcem, da je tudi v naših srcih plamtela ljubav in navdušenost za čast Božjo in slavo sv. Jakopa.

—r.

IV.

Vse je bilo pripravljeno. Slavnostni dan, ob katerem se je imel položiti venec vsej obnovitvi cerkve, se je približal. Naj ga faranom v spomin, drugim nenavzočim v spodbudo nekoliko opišem.

Po zahtevi cerkvenega obrednika izpostavljene bile so že v soboto popoldne v desni kapeli Florijanske cerkve relikvije onih svetnikov-mučenikov, ki naj bi se uzidale v grob véliceга altarja. Farna duhovščina opravila je ob četrtni uri jutranjice in hvalnice na čast svetim mučenikom: Kastu, Fortunatu in Diodori. Tako namreč se zovejo svetniki, katerih svete ostanke krije véliki oltar šentjakopski. Reči moram, da je tudi vernikov lepo število počastilo svetinje, da so ondi pobožniki pozno v noč molili. Po Marijinem zvonjenji pa je četrtuno zvonjenje v obeh cerkvah oznanjalo imeniten dan in pomenljivo slovesnost cerkve šentjakopske. Tudi farani niso malomarni ostali. Že v soboto, še bolj pa v nedeljo na jutro razobešali so zastave na onih krajih mesta, kjer so imeli priti mil. knezoškof. Ondi pa, kjer je bilo dogovorjeno, da pojde slavnostni spreved, ozalšali so okna s cvetlicami, venci, preprogami in svečavo.

V nedeljo ob sedmi uri sprejela je farna in druga duhovščina z bogoslovci premil. g. knezoškofa. Med molitvijo spokornih psalmov se opravi višji pastir v pontifikalno obleko in podá se na to pred vélika vrata šentjakopske cerkve, kjer se začnó obredi

za posvečevanje hrama božjega. Po trikratnem pokropljenji stene cerkvene na okrog z blagoslovljeno vodo se podá duhovščina s Prevzvišenim v cerkev in ondi nadaljuje svete obrede. O posvečevanji vélikega altarja prenesó se relikvije iz cerkve florijanske v slovesnem sprevodu; zdaj smelo je tudi ljudstvo v cerkev. Sledilo je med koralnim petjem ulaganje svetinj v oltarni grob, maziljenje altarja s svetimi olji, maziljenje dvanajsterih križcev na cerkveni steni. Ob enajstih bilo je posvečevanje pri kraji. Petje, kakor ga zahteva obrednik, izvrševali so nekateri peveci Ljubljanskega semenišča vseskozi pravilno, kakor je načrtano v obredni knjigi: „Pontificale Romanum“.

Po posvečevanji stopi na leco viši pastir sam. Zahvaljuje se v prijazni, blagoglasni, domači besedi za trud in skrb, za požrtvovalnost in veselje, ktero kažejo za obnovitev cerkve župnik in farni verniki. A skrbimo — pravijo nadalje — da ne stavljamo Bogu samo unanjih hiš božjih, marveč naše srce bodi naj pravi tempelj božji. Cerkev stoji na stebrih. Prav taki stebri našemu srcu bodo naj zapovedi božje; na njih sloneč bomo zvesto premagali viharje tega življenja. Cerkev mora imeti tudi zvonjenje, vabeče vernike k službi božji. Glas našega srca bode naj vest, oznanjajoč nam voljo božjo. V cerkvi so luči, posebno ena luč, goreča pred tabernakelnom — večna luč. Ta, ki nam pomeni „luč sveta“ Kristusa naj nam bode opomin, da luč svete vere vedno v našem srci gori, opominjajoč nas k dobrim delom. In ako si vsak izmed nas lepo svetišče božje sestavi

v svojem srci, hodili bomo gotovo z veseljem molit v svetišče, ktero je danes zopet službi božji odprto. Tega pa še tembolj upajo, ker dobimo v cerkev nov kip in kapelico lurske Matere Božje, kamor naj bi se verniki zatekali v vseh zadevah in prilikah, dušnih in telesnih; saj vemo, da Marija nikogar ne pozabi, kdor se jej priporoča s srcem zaupnim.

Tri četrti ure govoril je višji pastir, ljudstvo pa je pazljivo slušalo milodonečim, do srca segajočim besedam. Tihota in neka skrivnostna pazljivost v cerkvi nam je priča, da so besede tako prisrčne in ljubezni polne tudi pot do srca našle. O naj bi ondi donele in odmevale na dolgo časa!

Po pridigi bila je slovesna pontifikalna maša, ktero je služil mil. knezoškof z obilno asistencijo. Glavne dele svete daritve oznanjali so z Grada topovi, kar je slovesnost dneva dokaj povzdignilo. Navajeni smo bili vsako nedeljo slišati raz cerkveni kor lepo ubrano, pravo cerkveno petje. V Ljubljani ni skrivnost, da cerkveno petje pri sv. Jakopu je v najboljšem imenu. Tega se lahko prepričaš vsako nedeljo, ko uvidiš, da se k véliki maši zbira izredno veliko občinstva ne samo iz priprostih marveč tudi iz omikanih krogov, ktere več ali manj tudi spodbudno petje vabi k službi božji. Da toraj tudi pri današnji slovesnosti petje ne bo zaostajalo, smo si bili popolno v svesti. Trudoljubivi in za pravo cerkveno glasbo ves vneti „regens-chori“ g. ravnatelj Leopold Belar vedel si je za ta dan svoj navadni pevski zbor še pomnožiti, tako da je mogočno in veličastno

v resnici srce povzdigajoče donelo po obnovljeni cerkvi petja in glasbe lepo ubrano valovje. Naj nam bode dovoljeno na tem mestu pridejati spored glasbenih proizvodov, ki so spremljali mil. g. pontifikanta pri službi božji: Missa v F-dur vglasbil J. B. Benz za mešani zbor s spremljevanjem orgelj in orhestra. Graduale: Locus iste od J. B. Benz-a. Offertorium Domine Deus od Fr. Witt-a. Introitus in Communio: koral s spremljevanjem orgelj. Število pevcev: 5 sopranov, 2 alta, 4 tenori, 5 basov.

Naj omenim, da so na koru vse posamne dele osobito pevci in pevke prav precizno izvedli. Vsa čast vodi in zboru!

Po sklepu pontifikalne maše bilo je prenešenje sv. Rešnjega Telesa iz florijanske v novoposvečeno šentjakopsko cerkev. Tù se je v resnici pokazala glorifikacija naše vere v slovesnih sprevodih. Reči moramo, da vse je med seboj tekmovalo v izrazih največega veselja nad srečno obnovljeno farno cerkvijo. Bandera cerkvena, vihrajoče zastave raz poslopja, meščani ki so svetili pri Najsvetejšem, obilna duhovščina z bogoslovci pevajoč svete pesni, belo oblečene deklice in mnogo odraščениh žensk z gorečimi svečami, ozaljšane hiše, s kratka — vse je kazalo radost, sveto spoštovanje do Najsvetejšega, ki se zopet useli v krasno obnovljenem svetišči. Pač se je kipečega veselja solzilo marsikatero oko spremljajoč sprevod z Najsvetejšim v cerkev krasote se blestečo, kjer so vernike sprejeli mogočno doneči glasovi orgelj in pevskega zbora.

A še k sklepu en sprevod. Mil. g. knezoškof podá se še enkrat v cerkev sv. Florijana. Onda je krasno ovenčan kip lurške Matere Božje. Po slovesnem blagoslovu poprimejo štirje mladeniči podobo, ter jo nesejo v slovesni procesiji med veličastnim pritrkavanjem zvonov, milim petjem gg. bogoslovcev in obilim spremstvom vernega ljudstva v šentjakopsko cerkev na odmenjeni prostor v nalašč iz novo pozidano kapelico.

S tem je bila slovesnost končana. Trajala je od sedme ure zjutraj do dveh popoludne. V resnici občudovanja vredna je vstrajna požrtovalnost in neumorna milost in dobrotljivost, s katero je prevzvišeni knezoškof vso slovesnost vodil in s tem pripomogel k tako sijajnemu dokazu katoliške zavednosti. Cerkvene slovesnosti udeležila sta se tudi g. c. kr. deželni predsednik kot zastopnik patrona te fare in g. mestni župan Grasselli kot zastopnik Ljubljanske občine. Obema visokorodnima gospodoma odkazan je bil odličen prostor tik presbiterija. A tudi verniki so se vseskozi spoštljivo in pobožno obnašali; pri tolikej množici ljudstva, pri toliko časa trajajočej slovesnosti niti najmanjšega nereda, marveč vse redno, praznično in spodbudno, to je najlepše spričevalo pravih zavedno-vernih katoličanov.

Po dokončani cerkveni slovesnosti bil je obed v duhovski hiši, kterega so se udeležili razen duhovščine, s prevzvišenim gospodom knezoškofo, tudi c. kr. deželni predsednik preblagorodni gospod Andrej baron Winkler, mestni župan blagorodni gospod

Peter Grasselli, nadalje: gg. c. kr. dvorni zvonar Albert Samassa in hišni posestnik Karol Lahajnar, kot ključarja farne cerkve, in dva najvažnejša izvrševalca cerkvene renovacije gg. Jurij Šubic slikar, in Fran Faleschini stavbeni podvzetnik. Med obedom vzdigne se prvi blag. g. deželni predsednik, ter v jako laskavih besedah kot zastopnik patrona farne cerkve čestita in nazdravi domačemu g. župniku k tako srečnemu vspehu, ktereга je dosegel pri obnovitvi farne cerkve, povdarjajoč, da lepšega venca bi si ob petindvajsetletnici svojega delovanja ne bi bil mogel splesti, kakor s podvzetjem tega dela, ki je celej Ljubljani in deželi kranjski v čast in radost. — Vsi navzoči so tem toplo navdahrenim besedam glasno pritrdili. Na to se dvigne č. g. župnik Ivan Rozman, ter se ginen v navdušenem govoru spominja sv. Očeta Leona XIII., ki z očetovsko ljubeznijo nosijo vse vernike po širnem svetu v svojem milem srci, želeč naj bi se povsodi pospeševala čast božja, kjer bivajo verni katoličanje. Skozi usta škofov pa govore želje sv. Očeta. Ravno danes je priča, kako skrbnega višega pastirja ima škofija Ljubljanska, kajti ne mené se za velik trud, ki jih je čakal, so ravno mil. g. knezoškof hiteli fari svetega Jakopa utisniti pečat slovesnosti in radosti. Izrekajoč jim toraj iskreno zahvalo za vso milost, s katero so se potrudili na novo posvetiti hram božji v čast sv. Jakopu, kliče jim iz dna srca: „Slava!“, v kar so vsi navzoči iskreno pritrdili. — Spominja pa se nadalje v svojem govoru mestni g. župnik tudi Njih

Veličanstva presvitlega cesarja Franca Josipa I., ki pod mogočnim svojim žezlom strinjajo vse razne narode avstrijske, ki v resnici mej soboj tekmujejo v ljubezni in zvestobi do presvitlega prestola. Kot župnik fare, ktorej patron so presvitli cesar, usoja si vzdigniti čašo in vsklikniti trikratni „Slava!“ na presvitlega cesarja in njega namestnika blag. g. deželnega predsednika. Vsi zbrani gostje so temu burno pritrdili. Na to vstane še g. mestni župan, ter povdarjajoč zasluge šentjakopskega župnika mu izroči prekrasno izdelano, z zlatimi črkami pisano diplomu meščanstva, ki se tako-le glasi:

„Pismo o Meščanstvu.

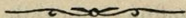
Mi župan in občinski svetovalci spričujemo, da je občinski svet deželne stolice Ljubljane v svoji javni seji dné 14. septembra 1886. leta prečastitemu gospodu Ivanu Rozmanu, mestnemu župniku pri sv. Jakopu in škof. duh. svetovalcu o priliki petindvajsetletnice njegovega duhovniškega službovanja v Ljubljani v hvaležno priznanje vsestranski blagonosne delavnosti njegove, zlasti z ozirom na zasluge, ktere si je imenovani v dolgi vrsti let pridobil za mestno ljudsko šolstvo, dalje na izredno njega skrb za župljanske ubožce in naposled na njegov vspešni trud za umetelniško okrašenje cerkve sv. Jakopa podelil meščanstvo stolice Ljubljane.“

G. županu se s toplimi besedami zahvali gosp. župnik Rozman, zagotavljajoč, da tudi v prihodnje

hoče delati po svoji moči v blagor faranov mu izročeni kakor tudi v blagor mesta Ljubljanskega.

Kot zaključek cerkvene slovesnosti bil je ob polupetih popoldne govor, na to rožnivenec in pete litanije, potem darovanje za cerkvene potrebe, ki so prav sedaj ob konci obnovitve silne in nujne. Slednjič pela se je zahvalna pesem, pač č. g. župniku in mestnim faranom iz srca, da se je započeto delo pri cerkvi tako srečno in v splošno zadovolnost dokončalo. Ljudstva zbralo se je tudi k tej slovesnosti toliko iz vse Ljubljane, da je bila velika cerkev natlačeno polna. Bog milostljivi dodeli tudi v bodoče krasnej farnej cerkvi mnogo dobrotnikov in obilo pobožnih obiskovalcev! Vse v čast božjo in slavo sv. Jakopa!

—n.

Sveti Jakop na podobi in v srci.

(Ob osmini posvečevanja cerkve: dné 24. oktobra 1886 govoril
Andrej Karlin, mestni kapelan.)

Bodite moji posnemalci, kakor
sem jaz Kristusov. (I. Kor. 4, 16.)

Trojni praznik danes obhajamo. Spomniti se nam je prvič Gospodovega dné, 19. nedelje po binkošti. Osmينو posvečevanja obnovljene naše farne cerkve praznujemo. In ker poprej ni bilo ugodne prilike svetkovati v čast farnemu patronu sv. Jakopu, ponuja se nam danes za to najlepša priložnost. —

Evangelje današnje nedelje pripoveduje o svatovskem oblačili, katero naj bi imel vsak, ki stopi na ženitnino nebeškega kralja. Prav tako željo izraža nam tudi farna cerkev. Odeta je v prelepo svatovsko oblačilo; vsa je obnovljena, vsa okrašena. Pač tudi nam vzgled, da se bližajmo v svatovskem oblačili pobožnih željá in čistega srcá temu posvečenemu kraju. In dolžnost naša je posebno danes, ko smo tù zbrani prvič k redni farni službi božji, zahvaliti se našemu patronu, da se je delo, gotovo na njegovo obilo priprošnjo, srečno dokončalo. A prositi moramo tudi svetnika, naj bi on sè svojo priprošnjo naše želje tudi v bodoče podpiral, da postanemo njegovi posnemalci, kakor je tudi on bil posnemalec Kristusov.

Preljubi! Na svodovji obnovljene cerkve imate čvetero krasnih slik, ki nas spominjajo sv. Jakopa. Lepe so, a tudi polne pobožnih nauk, če jih z vernim srcem premišljujemo. Kar je knjiga učenim — piše sv. Gregor — je priprostim podoba. Kaj družega bi torej mogli želeti, kakor da te podobe tudi v našem srci obudé pobožnih čutil in trdnih sklepov za vse življenje. In menim, da ustrežem današnji slovesnosti, ako vas v tem govoru popeljem po cerkvi sv. Jakopa, vam drugo za drugo opišem slike, ki so na stropu cerkvenem, ter pokažem: kakšna čutila naj vam slike iz življenja sv. Jakopa v srci zbujejo.

Gospod blagoslovi na priprošnjo sv. Jakopa to naše premišljevanje!

1. Takoj ko vstopiš pri vélikih vratih v to cerkev, če se ozreš na strop, razvije se pred teboj krasna podoba oznanjujoč poklic sv. Jakopa v apostolstvo. Da pa boš to podobo razumel, prestaviti se moraš v svojem duhu nazaj v leto 30. po Kristusovem rojstvu, daleč tja na vzhod, na obrežje Galilejskega morja. V ladjici, plavajoči po bistri vodi tik obrežja, sedé trije ribiči: Cebedej in njegova sinova Jakop in Janez, krpajóč mreže svoje. Tù vstopi Vzveličar pred nje, prišedši preko holma na skrajni rob obrežja. Vže si je izvolil dvoje spremljevalcev, Simona-Petra in Andreja, ki za njim stojita. Sedaj pokliče tudi Jakopa in Janeza. Jakop začuvši glas Gospodov, stopi ves navdušen po konci ter nagnen z vsem svojim životom daleč naprej čez ladijo razprostre obé roki Kristusu naproti, kakor bi ga hotel objeti, ter mu na tak način izraziti svojo popolno udanost. Ta prijazni prizor predóčuje nam prva slika.

„Hodita za menoj“, — kliče Vzveličar — „in vaju bom storil ribiča ljudi. Ona pa sta precej mreže in očeta z najemniki popustila in sta šla za njim“. (Cf. Mat. 4, 18—22 in Mark. 1, 16—20.)

Kristijan predragi! Ta podoba je vredna, da si jo vtisneš globoko v srce. Kristus pokliče Jakopa; kakor njega, tako tudi tebe. Ob vodi jezera genezareškega kliče svojega apostola, ob krstni vodi klical je tebe. Ko te je namreč oblila voda prvega zakramenta, takrat si bil poklican hoditi za Kristusom, svojim Vzveličarjem. Vpričo očeta kliče Jezus sve-

tega Jakopa. Tudi tebe je klical po besedah pobožnih tvojih starišev, ki so v zorni mladosti učili te spoznavati Boga, hoditi po njegovih zapovedih. V družbi z bratom pozivlje Jezus za soboj Jakopa. O kolikrat je klical tudi tebe! Pobožni bratje in sestre te vabijo, učeniki in prijatelji, spovednik in pridigar ti kličejo: hodi za Kristusom! Nenadoma stopi Jezus k apostolu in ga pokliče. Kolikrat je tebe, ki si ga z grehi zapustil, vabil — nenadoma klical! Lastna tvoja sreča, katero ti Bog dá, še celo nesreča, ki ti jo pošilja previdnost božja, bolezen tvojih domačih, smrt tvojih blagih, vse to te opominja: hodi za Kristusom! — Jakop in njegov brat ne vesta, kaj ju čaka, sreča ali nesreča, čula sta samo o Mesiji, da ima priti osrečit človeški rod, in sedaj, komaj zaslišita prijazni glas, gresta neobotavljaje se nemudoma za njim. Ti pa si čul pogosto besede: „Kdor hoče za menoj priti (v nebeško kraljestvo), naj zadene svoj križ na rame in naj hodi za menoj“. (Mat. 16, 24.) Čemu torej čakati, čemu zaostajati, čemu nasprotovati volji božji? — Jakop samo čuje glas Kristusov: „Hodi za menoj“ in zapusti očeta, mater, prijatelje, svoje rokodelstvo in gré za njim. Kolikrat pa si ti čul določnejše besede Jezusove: „Kdor ljubi očeta, ali mater, ali brata, ali sestro, ali prijatelja . . . bolj kakor mene, mene ni vreden“. In vendar koliko jih je, ki vkljubu takim klicom božje besede, nočejo hoditi za Kristusom, marveč tavajo v temi pregrehe! Toda proč z vsem, kar te pritiska na zemljo, kar ti

brani za Kristusom hoditi, proč z grehom, zakaj: nečimernost čez nečimernost in vse je nečimernost, razen Boga ljubiti in njemu samemu služiti. (Gerson I. 1. 3.) O naj bi torej prva podoba tebe iz grešnih sanj zbudila! Naj bi te vabila vedno ko jo ugledaš z milo besedo Kristusovo: „Hodi za menoj!“

2. „Glej, mi smo vse zapustili, in smo šli za teboj; kaj tedaj nam bo (v plačilo)?“ (Mat. 19, 27.) Tako vpraša Peter svojega Učenika. A ne samo, da Kristus obljubi apostolom posebno slavo nebeško, že na tem svetu jih včasih poplača. Ozrimo se le na drugo podobo. Kristusa ugledamo izpremenjenega, z nebeško svetlobo oblitega, v božjem veličastvu. Obraz se mu sveti, kakor solnce, oblačila so mu bela ko sneg. Ob straneh prikazala sta se Mozes s tablo in Elija s proroško knjigo, oba utopljena v žarečo okrog Kristusa razlito bliščobo. Svetal oblak je ogrnil Vzveličarja. Ob njegovem vznožji pod oblakom pa so mu razvrsteni trije ljubljenci: Peter, Jakob in Janez. Poslednji gleda izpod leve nad čelom povzdignene roke poveličanemu Učeniku svojemu v izpremenjeno obličje. Peter prešinjen Kristusovega blišča, obrnil je obraz k tlom; Jakop pa poklekujoč v ospredji, strmi ves zamaknen božjemu Sinu v blesteči obraz. Levo roko je položil pobožno na prsi, z desnico pa, stegneno nazaj v zrak, izraža svoje strmenje in češčenje poveličanemu Učeniku.

Ta prizor iz Jezusovega življenja je najskrivnostnejših eden. Oko naše namreč ne more videti, uho

ne slišati, srcé ne občutiti božjega veličastva, nebeškega veselja. Tudi apostoli osupnjeni le strmé, a vendar kličejo: Gospod dobro nam je tukaj biti! Kar so apostoli z očmi gledali na gori Taborski, to gledamo z očmi sv. vere tudi mi na oltarji. — Skrivnosten oblak obdaja na gori Jezusa, Boga-človeka — nam pa je Jezus v Najsvetejšem zakramentu v podobi belega kruha prikrit. Apostoli strmé molijo povečičanega svojega Učenika, dolžnost naša je moliti ga kot Boga-človeka v zakramentu ljubezni. Kar so torej apostoli na gori Taborski gledali in občudovali, tega deležni smo tudi mi postali. In še več. „O sveta večerja — slóve cerkvena molitev — v kateri se Kristus sprejema, ponavlja spomin njegovega trpljenja, duša napolni z milostjo in zadobi zastavo večnega življenja!“ Mi torej celo smemo uživati Jezusa Kristusa, katerega so apostoli na gori le gledali. In prav zato, da bi se ga ne ogibali, pred njim ne strašili, zakril je pred nami božje svoje veličastvo, ter se ogrnil z oblačkom kruha in vina. Če smo pa to in še več dosegli, nego ljubljenci Jezusovi, posnemajmo vsaj apostole v njihovem obnašanji. Osupnjeni so, strmé; — strmimo, občudujemo tudi mi preveliko ljubezen Jezusovo, s katero se je odrekel nebeškemu veličastvu in se nam podal v hrano za večno življenje. Peter vsklikne: Naredimo tri šotore . . . tukaj poleg Jezusa želi s svojimi tovarši ostati za zmirom; tù se mu zdi pravi raj. Tako tudi ti, ko stopiš v cerkev in

ugledaš podobo izpremenjenja, vzdihni: Gospod tukaj je hiša božja in vrata nebeška, dobro nam je tukaj biti! Ko častiš v tihi molitvi svojega Vzveličarja, in klečiš pred izpostavljenim sv. Rešnjim Telesom, spomni se vseh dobrot, katere si že zadobil na tem svetem kraju in reci hvaležno: Gospod dobro nam je tukaj biti! In ko klečiš pri mizi božji in je mašnik položil Jezusa na tvoj jezik, o kliči takrat v svojem srci: Gospod ostani pri meni, dobro mi je biti tukaj pri Tebi! Inveni, quem diligit anima mea, non dimittam! Našel sem, katerega ljubi moja duša, nič več ga ne izpustim! — O da bi se to vsem tako zgodilo!

3. „Iz shodnic vas bodo devali, in pride celo ura, ko vsak, ki vas umori, meni, da Bogú službo stori“. (Jan. 16, 2.) S temi besedami pripravlja Vzveličar učence na bodoče trpljenje, ki jih čaka. Taka osoda zadela je tudi sv. Jakopa. Goreče je oznanoval Kristusov nauk, s tem pa si je nakopal srd svojih rojakov, ki ga tožijo in njegovo smrt zahtevajo. Apostol se smrti ne boji. Tacega nam kaže tretja podoba. Zunaj mesta Jeruzalema na gori Kalvariji vrši se žalosten prizor. Jakop kleči s povzdignenima, v molitvi sklenenima rokama; zamakneno zre v višavo. Po obličji razlit mu je nebeški mir. Vé komu je veroval, za Jezusov nauk pripravljen je tudi življenje dati, kakor je bil na vprašanje Vzveličarjevo (Mat. 20.) obljubil piti kelih trpljenja. Že mu angelj z nebes podaje lavorov venec mučeništva, kajti krvnik je zamahnil z mečem — sedaj bo odletela glava od telesa, in ž njo

življenje pozemsko. Za rabeljnom leži odsekana glava in truplo sv. mučenika Jozije. On je bil izdal sv. Jakopa zatiralcem Kristovega nauka. Pozneje pa se je skesal, ter prestopil sam h krščanski veri, za katero je spremil v smrt učenika svojega. V ozadji slike je dvojna skupina. Na eni strani poganski sodnik s svojim spremstvom, izmed katerega se kaže vojak držeč v roki vihrajočo zastavo. Na drugi strani množica gledalcev, med katerimi si smemo misliti tudi več prvih kristijanov, ki spremljajo svojega apostola v smrt ter v solzah zrô za svojim učenikom.

Ta slika kaže nam osodo pravega kristijana na zemlji. Vsi, ki hočejo pobožno živeti v Kristusu Jezusu, bodo preganjanje trpeli. Trpljenje in slednjič smrt — to je naš delež na zemlji. Trpeti moramo na telesu, trpeti na duši. Bolezni, skrbi, nesreče nas tarejo. Žalost, preganjanje, zasramovanje nam stiskajo dušo. Toda nič ne marajmo. Ozrimo se v podobo svetega Jakopa! Poln mirú obrača svoje okó proti nebu, od koder mu sije tolažba. Ne méni se za sramotilna očitovanja svojih spremljevalcev, zaupajoč na svojega Učenika udano trpi. Saj je tudi Kristus trpel in nam vzgled dal, da hodimo po njegovih stopinjah.

A tolaži svetnika pobožna udanost vernih, ki za njim vzdihujejo v tihi molitvi. Naj se torej tudi tebi posvetnjaki rogajo, naj tvojo pobožnost sramoté, naj ti krive namene podtikajo, naj te z najgršimi priimki pitajo — ozri se na podobo sv. Jakopa,

kakor njemu tudi tebi iz nebes žari sveta tolažba, a tudi na zemlji te pobožni kristijanje ne bodo zasramovali, ne zapustili, marveč z molitvijo in tolažilno besedo bodo prigovarjali ti, da v največih bridkosti zvest ostaneš svojemu Bogu. — A poglejmo še enkrat na podobo. Le še en trenotek, en zamahljej z mečem, en zdihljej, ena želja: Gospod sprejmi mojo dušo, in — rešen bo, angelji ponesó njegovo dušo v naročje poveličanega Učenika. Tako se tudi tebi odpira po kratkem trpljenji na tem svetu večna slava nebeškega poveličanja. Le nekaj let, mesecev, dni, — in prost boš trpljenja, prost zaničevanja, prost bolečin, prost solzá, prost vsega, kar ti tù tare žalostno dušo. *In patientia vestra possidebitis animas vestras.* V potrpežljivosti izveličali bote svoje duše! In kaj pa potem? — To kaže nam

4. podoba. Z razprostrtima rokama, zamakneno zré sv. apostol Jakop nebeško veličastvo, katero mu nasproti sije z višave. Po jasnem obličji razlit mu je mir in rajsko blaženstvo, ki mu je izbrisalo iz spomina prebite muke in vso pozemeljsko bedo. V spremstvo se mu je pridružilo šestero angeljev, ki mu kažejo lavorov venec zmage, palmovo vejo mučeništva, meč, ki mu je pomogel do nebes, katera so mu odprta. — To je poveličanje sv. Jakopa. Tacega gledajo v svojem duhu romarji, ki so se sošli iz daljnih pokrajin, da pomolijo na njegovem grobu, ter se izročé svetniku v varstvo. Na cilji dolzega pota pred vratmi slavne cerkve kompo-

steljske zró pobožni romarji milo podobo svetnika, ki jih vabi za soboj v nebeški raj.

Kristijanje! Sv. Jakop se slika kot romar; — romarji ga — kakor kaže podoba, — proslavljajo. Romarji smo i mi. Popotniki smo, iz tuje dežele v domačo gremo. Ozirajmo se torej radi na podobo svetega Jakopa. On poveličan v nebesih nam kliče: Bodite moji posnemalci, kakor sem bil tudi jaz posnemalec Kristusov. Milo nas vabi, naj gremo za njim po potu trpljenja, pokore, pobožnosti v sveto domovino nebeško. Ne glejmo na desno, kamor nas vabi široka pot posvetnega veselja, ne na levo, kamor nas kliče burni klic duha hudobnega. Kviško srca! Tja, kjer je naš priprošnik v družbi svojega božjega Učenika, hrepenimo in hitimo! Bodimo sedaj s svojim patronom v zvezi z iskrenim priporočevanjem in zvestim posnemanjem njegovega vzgleda. Potem postanemo tudi enkrat deležni večne njegove slave. In v to svrho: Sveti Jakop, prosi za nas!

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000421982

